

PAPER DETAILS

TITLE: Üniversite Öğrencilerinin Sabir Eğilimlerinin İçsel Dinî Motivasyon Düzeyleriyle Yordanması
Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği)

AUTHORS: Fatih KANDEMİR

PAGES: 1470-1486

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1165446>

[itobiad], 2020, 9 (2): 1470/1486

**Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin İçsel Dinî
Motivasyon Düzeyleriyle Yordanması Üzerine Ampirik Bir
Çalışma (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği)**

An Empirical Study on the Prediction of University Students'
Patience Tendencies with Intrinsic Religious Motivation Levels (The
Sample of Erzincan Binali Yıldırım University)

Fatih KANDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Asst. Prof., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Theology

ffatihkandemir@gmail.com

Orcid ID: 0000-0002-4988-2716

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 15.01.2020
Kabul Tarihi / Accepted	: 12.05.2020
Yayın Tarihi / Published	: 23.06.2020
Yayın Sezonu	: Nisan-Mayıs-Haziran
Pub Date Season	: April-May-June

Atıf/Cite as: KANDEMİR, F . (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin İçsel Dinî Motivasyon Düzeyleriyle Yordanması Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği). İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (2) , 1470-1486 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/54141/675073>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 - Karabuk University, Faculty of Theology, Karabuk, 78050 Turkey. All rights reserved.

Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin İçsel Dinî Motivasyon Düzeyleriyle Yordanması Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği) ¹

Öz

Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerini içsel dinî motivasyon düzeyleri ile yordanıp yordanmadığını tespit etmektedir. Betimsel tarama modelinin kullanılmış olduğu bu çalışmanın örneklem grubu, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'ne bağlı Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören, 142'si erkek ve 311'i kız olmak üzere toplam 453 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Sabır Ölçeği ve İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği; veri setinin istatistik analizleri için ise, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Basit Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin, sabır eğilimlerini yordadığı tespit edilmiştir.

Özet

Çalışmanın konusu, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabır eğilimleri arasındaki ilişkilerdir. Bu bağlamda araştırmada, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin, sabır ve sabrın alt boyutları olan kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve kısa süreli sabır eğilimlerini yordama gücü incelenmiştir. Araştırma konusunun tespit edilmesinde etkili olan temel faktör, üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatları sürecinde başa çıkmalarını gerektiren birçok zorluğa sahip olduğu öngörüsüdür. Kuşkusuz bu durum sabırla ancak üstesinden gelinebilecek bir süreçtir. Üniversite öğrenimi gören öğrencilerin, bu süreçte başarıyla uyum sağlayabilmeleri, onların sabır yönelimleriyle yakından ilgilidir. Ayrıca, öğrencilerin sahip olduğu içsel dinî motivasyon düzeyinin de sabrı destekleyici bir fonksiyonu olduğu düşünülmektedir.

Üniversite hayatı içerisinde birçok problemin olduğu bir süreçtir. Bu problemlerin ortaya çıkması öğrencilerin sabır eğilimlerini aktive etmektedir. Bu süreçte öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların ifade edilen aktivasyon düzeylerini bir şekilde etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla tüm bunlar, içsel dinî motivasyonun üniversite öğrencilerinin sabır eğilimleri üzerindeki etkisini incelemeyi gerekli kılmaktadır. Konu ile ilgili olarak yapılmış olan ampirik çalışmaların eksikliği bu araştırmaya ayrı bir önem kazandırmaktadır. Buradan hareketle araştırmanın hipotezleri, "üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabır düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu;

¹ Bu Çalışmanın Verilerinin Toplanabilmesi İçin "Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu"ndan İzin Alınmıştır. Etik Kurulu Kayıt Tarihi: 03/ 04 /2019; Protokol No: 04/08.

öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların sabır eğilimlerini yordadığı" şeklindedir.

Araştırma tarama modeline uygun olan betimsel bir çalışmadır. Bu bağlamda çalışmada, üniversite öğrencilerinin sabır düzeylerinin, içsel dinî motivasyon ve dindarlık değişkenlerine göre açıklanması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'ne bağlı dört fakülteden oluşmaktadır: Fen-Edebiyat, İktisadî ve İdari Bilimler, Eğitim ve İlâhiyat. Çalışmanın örneklemini ise, ilgili fakültelerdeki farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören 453 öğrenciden oluşmaktadır. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında örneklemin 142'si erkek, 311'i ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Fakülteler açısından bakıldığında ise örneklemin 114'ü Fen-Edebiyat, 127'si İktisadî ve İdari Bilimler, 84'ü Eğitim Fakültesi ve 128'ini ise İlâhiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmada, Sabır Ölçeği ve İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği kullanılmıştır. Sabır Ölçeği: Schnitker tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek, Doğan ve Gülmez tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 5'li Likert tipi olarak geliştirilen ölçek, "kişilerarası sabır", "uzun süreli sabır" ve "kısa süreli sabır" olmak üzere üç faktörlü bir yapıya sahip olup, toplam 11 maddeden oluşmaktadır.

İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği: Dean Hoge tarafından geliştirilen ve Karaca tarafından Türkçe'ye standardizasyonu yapılmış olan 10 maddelik "İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği" dir.

Araştırmanın veri seti SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde kullanılacak olan analiz türüne karar verebilmek için, öncelikle içsel dinî motivasyon ve sabır ölçeğinden elde edilen verilerin, parametrik testlerin gerektirdiği temel varsayımları karşılayıp karşılamadıkları incelenmiştir.

İnceleme sonucunda veri testinin normal bir dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Bu nedenle değişkenler arası ilişkilerin belirlenebilmesi için öncelikle Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizleri yapılmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir. Elde edilen Korelasyonel değerlerin büyük bir çoğunluğunun ($p<.01$) düzeyinde olması, verilerin sabır ile yordayıcı değişkenler arasında regresyon analizine uygun olduğuna işaret ettiği için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Değişkenler arası korelasyon sonuçları incelendiğinde öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve toplam sabır düzeyleri arasında pozitif yönde, istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin bulunduğu; bununla birlikte öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kısa süreli sabır düzeyleri arasında ise pozitif yönde ancak anlamlı olmayan bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan basit doğrusal regresyon analizinde, üniversite öğrencilerinin kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve toplam sabır düzeylerinin içsel dinî

motivasyon düzeyleri ile yordanabildiği, ancak kısa süreli sabır düzeylerinin ise yordanamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, İçsel Dinî Motivasyon, Sabır, Kişilerarası Sabır, Uzun Süreli Sabır, Kısa Süreli Sabır

An Empirical Study on the Prediction of University Students' Patience Tendencies with Intrinsic Religious Motivation Levels (The Sample of Erzincan Binali Yıldırım University)

Abstract

The aim of the study is to determine whether university students predict patience tendencies with their intrinsic religious motivation levels. The sample group of this study, where descriptive scanning model was used, consisted of 453 students (142 boys and 311 girls), studying in the Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Faculty of Education and Faculty of Theology of Erzincan Binali Yıldırım University. it is formed. In the study, Personal Information Form, Patience Scale and Internal Religious Motivation Scale; For the statistical analysis of the data set, Pearson Product Moment Correlation and Simple Linear Regression Analysis were used. As a result of the analysis, it was found that the internal religious motivation levels of university students predicted their patience tendencies.

Summary

The subject of the study is the relationship between the intrinsic religious motivation levels and patience tendencies of university students. In this context, the power of university students' intrinsic religious motivation levels, predictive interpersonal patience, long-term patience and short-term patience tendencies, which are the sub-dimensions of patience and patience, were investigated. The main factor that is effective in determining the subject of the research is the prediction that university students have many difficulties that require them to cope during their education life. Undoubtedly, this is a process that can only be overcome patiently. The ability of students studying in universities to adapt to this process successfully is closely related to their patience orientation. In addition, the level of inner religious motivation that students have is thought to have a function that supports patience.

It is a process in which there are many problems in university life. The emergence of these problems activates students' patience tendencies. In this process, it is thought that the students' intrinsic religious motivation levels may somehow affect their expressed activation levels. Therefore, all this makes it necessary to examine the effect of intrinsic religious motivation on patience tendencies of university students. The lack of empirical studies on the subject gives a special importance to this research. From this point of view, the hypotheses of the research are: "There is a positive meaningful

relationship between university students' internal religious motivation levels and patience levels; the intrinsic religious motivation levels of the students predict their patience tendencies ”.

The research is a descriptive study suitable for the screening model. In this context, the study aims to explain the patience levels of university students according to the variables of inner religious motivation and religiousness.

The universe of the research consists of four faculties of Erzincan Binali Yıldırım University in the spring semester of the 2018-2019 academic year: Science-Literature, Economic and Administrative Sciences, Education and Theology. The sample of the study consists of 453 students studying at different grade levels in the relevant faculties. In terms of gender variable, 142 of the sample are male and 311 are female students. In terms of faculties, 114 of the sample consist of students studying in Science and Literature, 127 in Economics and Administrative Sciences, 84 in Education Faculty and 128 in Theology Faculties.

In the research, Patience Scale and Intrinsic Religious Motivation Scale were used. Patience Scale: It is a scale developed by Schnitker. The scale was adapted to Turkish by Doğan and Gülmez. The scale, developed as a 5-point Likert type, has a three-factor structure: "interpersonal patience", "long-term patience" and "short-term patience" and consists of 11 items.

Intrinsic Religious Motivation Scale: It is a 10-item “Intrinsic Religious Motivation Scale” developed by Dean Hoge and standardized in Turkish by Karaca.

The data set of the research was analyzed with SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) statistical package program. In order to decide on the type of analysis to be used in the analysis of the data, it was first examined whether the data obtained from the scale of intrinsic religious motivation and patience meet the basic assumptions required by parametric tests.

As a result of the examination, it was understood that the data test showed a normal distribution. For this reason, Pearson Moments Multiplication Correlation analyzes were performed to determine the relationships between variables and the relationships between the variables were determined. Simple linear regression analysis was performed since the majority of correlated values obtained were at ($p < .01$) level, indicating that the data were suitable for regression analysis between patience and predictive variables.

When the correlation results between variables are examined, there is a positive and statistically significant relationship between the students' intrinsic religious motivation levels and interpersonal patience, long-term patience and total patience levels; However, it was determined that there

was a positive but not significant relationship between the students' intrinsic religious motivation levels and their short-term patience levels.

In the multiple linear regression analysis, it was found that the interpersonal patience, long-term patience and total patience levels of university students can be predicted by their inner religious motivation levels, but short-term patience levels cannot be predicted.

Keywords: Psychology of Religion, Internal Religious Motivation, Patience, Interpersonal Patience, Long Term Patience, Short Term Patience

Giriş

Arapça “s-b-r” kökünden gelen sabır kavramı, “engellemek, darda tutmak, hapsetmek”, “kendini acındırmamak, sızlanmamak” (İbn Manzûr, 1992; Önal, 2008, s. 441)., “dili şikayetten korumak” (Cürcânî, 2003, s. 206; Önal, 2008, s. 441), “tahammüllü olmak”, sebatkârlık”, “dayanıklılık” (Izutsu, 2011, s. 177) gibi birçok anlama gelmektedir. Psikolojik açıdan her türlü güçlük, tehdit ve yaşanmış kayıplara gönüllü olarak göğüs germe, dayanma ve direnme gücü yanında, sonucu umutla beklemek gibi anlamlara gelen bu kavram, bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarıyla yaşanan çözümleyici bir süreci ifade etmektedir (Doğan, 2014, s. 94).

Tarhan’ın isabetle belirttiği gibi, duygusal zekânın fark edilmesinden önce psikolog ve psikiyatristlerin sabır kavramını pek fazla kullanmadıkları bilinmektedir. Bilhassa hümanist psikologlar, bu kavramı kullanmaktan özellikle kaçınmışlardır. Zira onlara göre sabır, bir taraftan beklemek, diğer taraftan ise zevkleri ertelemek ve nihayetinde acılara katlanmak anlamlarına gelmektedir. Tanımdan hareketle hümanist psikologlar, sabrın içindeki acının insanın özgürlüğüne engel olduğu gerekçesiyle bu kavrama mesafeli durmuşlardır. Özellikle 1960’lardan sonraki özgürlük akımlarıyla birlikte, insanlar ‘sabır’ kavramına ihtiyaçları olmadıklarını düşünmüşlerdir. Ancak duygusal zekânın keşfedilmesiyle birlikte, duyguların eğitiminde ve denetiminde sabır kavramının gerekliliği de anlaşılmıştır (Tarhan, 2018, s. 128-129). Özellikle 1998 yılında kurulan Pozitif Psikolojinin, insanın en temel güçlerinin belirlenip, bunların insanın gerçek mutluluğu için nasıl kullanılacağı ile ilgili olarak olumlu duygu araştırmalarına oldukça önem atfetmesi (Seligman, 2007, s. xiii) umut, iyimserlik, empati ve sabır gibi güçlerin araştırılmasına önemli bir ivme kazandırmıştır.

Özellikle bazı dinlerin hayatı anlamlandırmak adına kullandıkları “acı çekme” fenomenine karşı bir panzehir olarak sundukları sabır, neredeyse tüm dinlerin üzerinde bir erdem olduğu konusunda konsensüse vardıkları bir kavramdır (Doğan, 2014, s. 95). Örneğin, Budizm’in kurucusu olan

Buda'nın, ilk vaazında tavsiye etmiş olduğu Dört Yüce Gerçek, "acı" ile ilgilidir (Dahlsgaard, Peterson & Seligman, 2015, s. 183). Böylece Buda, acı çekmenin bir erdem olduğunu takipçilerine göstermek istemiştir. Hristiyanlıkta ise acının nedeni Tanrı'dan ayrı düşmektir. Bununla birlikte bu acı ancak, Hz. İsa'nın çarmıhta çekmiş olduğu acı ile katlanılır olabilmektedir (Doğan, 2014, s. 97). Esasen bu acıların katlanılabilir olmaları temelde sabır ile ilgilidir. Zira din, ferâgat, mücâdele, umut ve fedakârlık gibi duygularla birlikte sabrı da kuvvetlendirmek suretiyle hayatın tüm acılarını hafifleterek, kişinin yaşama arzusunu besleyen itici bir güç olarak onu umutsuzluğa karşı korumaktadır (Kızılgeçit, 2011, s. 219). Bu nedenledir ki İslâm dininin temel kaynağı Kur'an-ı Kerim'de sabır kavramı, genel itibarıyla Allah'a itaat, namaz (Kur'an-ı Kerim 2:45), mücadele ve Müslümanların karşılaştıkları sıkıntı ve zorluklarla ilgili (Kur'an-ı Kerim 3:124-125) ayetlerde zikredilmektedir. Kur'an'ın bu nitelendirmeleri, sabrın sâlih amel, namaz, tevekkül, şükür, takva ve cihad gibi anlam açısından ilişkisi bulunan kavramlar ile iç içe olduğunu göstermekle birlikte, bu kavramların nasıl anlaşılması ve hayata geçirilmesi gerektiği noktasında da ipuçları vermektedir (Önal, 2008, s. 466). Şöyle ki ifade edilen bu iç içelik, bir taraftan, dindar bireyin dinî gelişim yolculuğunda önemli bir fonksiyonu olan bu kavramların gereği gibi eyleme dönüştürülmesinin güçlü bir irade ve sabır gerektiren bir özellik arz ettiği anlamına gelirken, diğer taraftan ise sabrın dindar bireyin yaşam felsefesinde önemli bir yer tuttuğuna işaret etmektedir. Zira din, hayatın sadece bir gül bahçesinden ibaret olmadığını, bu bahçenin dikenlerle bir anlamı olduğunu müntesiplerinin bilincine nakşederken, "O ne güzel Mevlâ, ne güzel yardımcıdır" (Kur'an-ı Kerim 8:40) diyerek bir musibet anında Yaratıcıya sığınıp sabredilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Janki'ye göre, insanî gelişimin en önemli erdemi olan sabır, Tanrı'dan yardım almanın da bir şartıdır (Janki, 2005, s. 134). Bu nedenledir ki İzutsu, sabır kavramının, imanın yani Allah'a gerçekten inanmanın özel bir aslı unsuru olduğu kanaatindedir (İzutsu, 2011, s. 179). Frager ise, dinlerin üzerinde hassasiyetle durmuş oldukları sabrın, manevî tekâmül için hayati bir önem taşıdığına dikkat çekmiştir (Frager, 2010, s. 34). Zira, her türlü musibet karşısında Allah'a sığınarak, sabır ve tevekkül üzere olmak, kişinin insanî ve imânî olgunluğunun bir göstergesidir. Böylece diğer birçok erdemle birlikte, sabrın beslemiş olduğu iman, insanın yönelim ve davranışlarına bir esneklik verdiği gibi, her türlü olumsuz etkilerden sonra ona yeniden toparlanma gücü de sağlar. Bu nedenle, ne tür zorlukla karşı karşıya olursa olsun, gerçek bir iman sahibi birey, kaza ve kadere rıza gösterip, İlâhî takdir ve tasarrufa boyun eğerek (Hökelekli, 2009, s. 112-113), "sabır ve namaz ile Allah'tan yardım dilemeye koyulur" (Kur'an-ı Kerim 2:153).

1.Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabır eğilimleri arasındaki ilişkilerdir. Bu bağlamda araştırmada, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin, sabır ve sabrın alt boyutları olan kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve kısa süreli sabır eğilimlerini yordama gücü incelenecektir. Araştırma konusunun bu şekilde belirlenmesinin temel nedeni, sabrın her insanın yaşamında hayati bir önemi olmakla birlikte, bu kavramın özellikle üniversite öğrencileri için ayrı bir önemi olduğunun düşünülmesidir. Zira, öğrencilerin önceki bilgi, tecrübe ve inançlarına meydan okuyan yeni duygu ve düşünce kazandıkları yükseköğretim yılları, onların stres ve gerginlik yaratan durumlarla karşı karşıya kaldıkları ve bu yeni durumlara özgü birtakım problem çözme becerileri ya da davranışlar geliştirip, problemlerle başa çıkmaya çalıştıkları en önemli geçiş aşamalarından biridir (Bülbül & Acar-Güvendir, 2014, s. 398). Öğrencilerin bu süreçte başarıyla uyum sağlayabilmeleri, onların sabır eğilimleri ile yakından ilişkilidir. Bununla birlikte içsel dinî motivasyon düzeylerinin sabrı besleyici ve geliştirici bir etkiye sahip olmasının üniversite öğrencilerinin ifade edilen uyum süreçlerini pozitif yönde destekleyeceği düşünülmektedir. Öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların sabır düzeyleri üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışan herhangi bir çalışmaya ulaşılamaması, araştırma konusunun seçilmesinde etkili olan bir diğer faktördür.

2.Araştırmanın Amacı, Önemi ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin sabır ve sabrın alt boyutları olan “kişilerarası sabır”, “uzun süreli sabır” ve “kısa süreli sabır” eğilimlerini yordama gücünü incelemektir. Üniversite hayatı, içerisinde ilk yıllarda daha yoğun olmakla birlikte genel olarak ekonomik sıkıntılar, ev özlemi, arkadaş edinememe nedeniyle yalnız kalma, motivasyon kaybı, akademik başarısızlık, öğrenim görülen kente ve sosyo-kültürel ortama uyum sağlayamama, arkadaşlarla ve öğretim üyeleri ile ilişkilerde sorunlar yaşama, barınma ve beslenme (Bülbül & Acar-Güvendir, 2014, s. 398) gibi birtakım çözüm bekleyen potansiyel problemler barındırmaktadır. Bu problemlerin ortaya çıkması öğrencilerin sabır eğilimlerini aktive etmektedir. Bununla birlikte bu öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların ifade edilen aktivasyon düzeylerini bir şekilde etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla tüm bunlar, içsel dinî motivasyonun üniversite öğrencilerinin sabır eğilimleri üzerindeki gücünü incelemeyi gerekli kılmaktadır. Konu ile ilgili olarak çalışmaların yetersiz olması bu araştırmaya ayrı bir önem kazandırmaktadır. Buradan hareketle araştırmanın hipotezleri, “üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabır düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu; öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların sabır eğilimlerini yordadığı” şeklindedir.

3.Yöntem

3.1.Araştırma Modeli

Araştırma tarama modeline uygun olan betimsel bir çalışmadır. Bu bağlamda çalışmada, üniversite öğrencilerinin sabır düzeylerinin, içsel dinî motivasyon ve dindarlık değişkenlerine göre açıklanması amaçlanmaktadır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'ne bağlı şu dört fakülteden oluşmaktadır: Fen-Edebiyat, İktisadî ve İdari Bilimler, Eğitim ve İlahiyat. Çalışmanın örneklemini ise, ilgili fakültelerdeki farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören dört yüz elli üç (453) öğrenciden oluşmaktadır. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında örneklemin 142'si (%31.3) erkek, 311'i (%68.7) ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Fakülteler açısından bakıldığında ise örneklemin 114'ü (%25,2) Fen-Edebiyat, 127'si (%28) İktisadî ve İdari Bilimler, 84'ü (18,5) Eğitim Fakültesi ve 128'ini (%28.3) ise İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

3.3.Veri Toplama Araçları

3.3.1.Kişisel Bilgi Anketi

Araştırmanın kişisel bilgi anketinde örneklemin cinsiyet ve fakülte değişkenlerine dair soru cümleleri yer almaktadır.

3.3.2.Sabır Ölçeği

Schnitker tarafından geliştirilmiş bir ölçektir (Schnitker, 2012, s. 263-280). Ölçek, Doğan ve Gülmez tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 5'li Likert tipi olarak geliştirilen ölçek, "kişilerarası sabır", "uzun süreli sabır" ve "kısa süreli sabır" olmak üzere üç faktörlü bir yapıya sahip olup, toplam on bir (11) maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin (1, 4, 7, 9 ve 11.) maddeleri, "kişilerarası" sabrı, (2, 5 ve 8.) maddeleri "uzun süreli" sabrı ve (3, 6 ve 10.) maddeleri ise "kısa süreli" sabrı ölçmektedir. Ölçeğin her bir maddesi, "Kesinlikle Katılmıyorum" ile "Kesinlikle Katılıyorum" arasında beşli Likert şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin dokuz (9)'u olumlu, iki (2)'si ise olumsuz cümle yapısındadır. Bu nedenle analizler yapılmadan önce sabır ölçeğinin yedi (7)'nci ve on (10)'uncu maddelerinin ters çevrilmeleri gerekmektedir. Bu ölçekten alınabilecek maksimum puan elli beş (55) iken, minimum puan ise on bir (11)'dir (Doğan & Gülmez, 2014, s. 271). Yazarlar tarafından yapılan uyarlama çalışmasında, ölçeğin geçerliliği için "doğrulamalı faktör analizi", güvenilirliği için ise Cronbach Alpha katsayısı ve madde toplam (item-total) korelasyon analizleri yapılmıştır. Ölçeğin doğrulamalı faktör analizleri ölçme aracının üç (3)

faktörlü yapısını doğrulamıştır. Sabır ölçeğinin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı, “kişilerarası sabır” boyutu için “0.71”, “uzun süreli sabır” için “0.52”, “kısa süreli sabır” için “0.49” olarak hesaplanırken, ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı “0.78” olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine bakıldığında, iç tutarlılık değerleri, “kişilerarası sabır” boyutunda “0.74”, “uzun süreli sabır” boyutunda “0.49”, “kısa süreli sabır” boyutunda “0.75” iken toplam sabır için ise “0.75” olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonlarına bakıldığında, ilgili korelasyonların “0.42” ile “0.68” arasında değişmekte olduğu görülmektedir (Doğan & Gülmez, 2014, s. 274-276).

3.3.3.İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği

Dean Hoge tarafından geliştirilen ve Karaca tarafından Türkçe’ye standardizasyonu yapılmış olan 10 maddelik “İçsel Dinî Motivasyon Ölçeği” dir.² Ölçeğin 7 maddesi (1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7), “*dinî inançlarım hayata bakış açımı belirler*” maddesinde olduğu üzere olumlu cümle kalıbında, diğer maddeler (8, 9 ve 10) ise, “*ahlâkî bir hayat yaşadığım sürece neye inandığım o kadar önemli değil*” maddesinde olduğu gibi, olumsuz cümle yapısı şeklinde ifade edilmiştir. Ölçekte 5’li Likert tipi format kullanılarak (“0” Kesinlikle katılmıyorum, “1” Katılmıyorum, “2” Kararsızım, “3” Katılıyorum ve “4” Kesinlikle katılıyorum) şeklinde zayıftan kuvvetliye doğru bir puanlama yapılmıştır. Verilerin puanlanması esnasında, ölçekteki olumsuz cümle yapısındaki maddeler (0→4; 1→3; 2→2; 3→1; 4→0) şeklinde ters çevrilmektedir. Böylece ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 40’tır (Karaca, 2001, s. 187-201).

4.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmanın veri seti SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde kullanılacak olan analiz türüne karar verebilmek için, öncelikle içsel dinî motivasyon ve sabır ölçeğinden elde edilen verilerin, parametrik testlerin gerektirdiği temel varsayımları karşılayıp karşılamadıkları incelenmiştir.

İnceleme sonucunda veri testinin normal bir dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Bu nedenle değişkenler arası ilişkilerin belirlenebilmesi için öncelikle Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizleri yapılmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir. Elde edilen Korelasyonel değerlerin büyük bir çoğunluğunun ($p < .01$) düzeyinde olması, verilerin sabır ile yordayıcı değişkenler arasında regresyon analizine uygun olduğuna işaret ettiği için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

5. Bulgular

5.1. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerlerine Dair Bulgular

Tablo 1. Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Kişilerarası Sabır	Uzun Süreli Sabır	Kısa Süreli Sabır	Toplam Sabır
İçsel Dinî Motivasyon	.176**	.192**	.047	.178**

**p<.01

Tablo 1'deki değişkenler arası korelasyon sonuçları incelendiğinde öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve toplam sabır düzeyleri arasında pozitif yönde, istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin bulunduğu ($r=.176$, $p<.01$; $r=.192$, $p<.01$; $r=.178$, $p<.01$); bununla birlikte öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kısa süreli sabır düzeyleri arasında ise pozitif yönde ancak anlamlı olmayan bir ilişkinin ($r=.047$, $p>.05$) olduğu görülmektedir.

5.2. Sabırın İçsel Dinî Motivasyon Aracılığı İle Yordanmasına Dair Bulgular

Tablo 2. İçsel Dinî Motivasyon İle Sabırın Arasındaki Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Yordayan Değişken	Kişilerarası Sabır Düzeyi				
	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	14.328	1.039		13.795	.000
İçsel Dinî Motivasyon	.147	.039	.176	3.805	.000
	R= .176	R ² = .031		F _(1,451) =14.481	p= .000
Yordayan Değişken	Uzun Süreli Sabır Düzeyi				
	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	8.095	.640		12.657	.000
İçsel Dinî Motivasyon	.099	.024	.192	4.158	.000
	R=.192	R ² =.037		F _(1,451) =17.289	p=.000
Yordayan Değişken	Kısa Süreli Sabır Düzeyi				
	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	8.471	.666		12.721	.000
İçsel Dinî Motivasyon	.025	.025	.047	1.005	.315
	R=.047	R ² = .002		F _(1,451) =1.010	p= .315
Yordayan Değişken	Toplam Sabır Düzeyi				
	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	30.894	1.896		16.295	.000
İçsel Dinî Motivasyon	.271	.070	.178	3.840	.000
	R=.78	R ² = .032		F _(1,451) =14.748	p= .000

Tablo 2 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve toplam sabır düzeylerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile yordanabildiği ($R= .176$, $R^2= .031$, $F_{(1,451)}=14.481$, $p=.000$; ($R=.192$,

$R^2=.037$, $F_{(1,451)}=17.289$, $p=.000$; ($R=.78$, $R^2=.032$, $F_{(1,451)}=14.748$, $p=.000$); ancak kısa süreli sabır düzeylerinin ise yordanamadığı görülmektedir ($R=.047$, $R^2=.002$, $F_{(1,451)}=1.010$, $p=.315$).

Her ne kadar veri setinde sabır ve boyutlarını dindarlık bağlamında yordayan tek ölçeğin içsel dinî motivasyon ölçeği olması, çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmasına izin vermese de yapılan basit doğrusal regresyon analizi, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon eğilimleri ile sabır eğilimleri arasındaki ilişkiye dair önemli sonuçlar üretmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri, uzun süreli sabır düzeylerindeki değişimin % 037'sini açıklarken, toplam sabır düzeylerindeki değişimin % 032'sini ve kişilerarası sabır düzeylerindeki değişimin ise % 031'ini açıklamaktadır. Bununla birlikte regresyon analiz sonucu, öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin, kısa süreli sabır düzeylerine etki gücünün çok az olduğunu ($\beta=.047$), yani öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin kısa süreli sabırdaki değişkenin ancak % 002'sini açıkladığını göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin her ne kadar kısa süreli sabır düzeylerini yordayacak bir güce ulaşmasa bile, yine de içsel dinî motivasyonun öğrencilerin kısa süreli sabır düzeylerine olumlu yönde bir etkisinin olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Tartışma ve Sonuç

Bilindiği üzere genel olarak üniversite hayatına farklı şehirlerde başlayan öğrenciler, kendilerini ister istemez çözüm bekleyen birtakım problemlerin içerisinde bulurlar. Ayrıca, bu öğrenciler, bir taraftan aniden değişen fiziksel çevreye uyum sağlamaya çabalarlarken, diğer taraftan ise birçok psiko-sosyal sorunlarla mücadele etmek durumunda kalırlar. Üstelik bu öğrencilerin, üniversite hayatıyla birlikte karşılaşmış oldukları bireysel yaşam problemlerini tek başlarına göğüslemek ve onlara çözümler üretmek gibi bir sorumlulukları vardır. Zira bu öğrenciler, arkadaş ve aile desteğinin bir anda kesintiye uğramış olduğu bu yeni ortama tüm potansiyellerini optimum düzeyde kullanarak en kısa sürede uyum sağlamak durumundadırlar (Özkan & Yılmaz, 2010, s. 155). Bu yeni durum öğrencilerin kişilerarası sabır eğilimleri ile çok yakından ilişkilidir. Özellikle üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyum sürecinin yeni ortamı, akademik hayatı, duygusal, kişisel ve karşı cinsle ilişkilerin yanı sıra sosyal uyumu da kapsaması (Baker, Neil & Siryk, 1985, s. 94-103; Karahan vd., 2005, s. 63), kişilerarası sabrın önemini bir kat daha arttırmaktadır. Zira akademik uyum için sosyal uyumun ön şart olduğu (Mallinckrodt, 1988, s. 60-64; Karahan vd., 2005, s. 63-71) bu süreç, öğrenciler için oldukça sancılı geçebilmektedir. Özkan ve Yılmaz'ın üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada bu yönde bulgular tespit edilmiştir. Buna göre, üniversite öğrencilerinin % 40.9'u sosyal ve kültürel etkinliklere uyum konusunda sorunlar yaşamaktadırlar (Özkan & Yılmaz, 2010, s. 161). Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin sadece uyum aşamasında değil, aynı zamanda üniversite hayatının diğer yıllarında da sosyal bir varlık

olması nedeniyle “öteki”ler ile ilişkiler kurmak gibi zorunlulukları da vardır. Ancak bu ilişki ağları, potansiyel olarak içinde bazen “öteki”ne karşı öfke ve hoşgörüsüzlük gibi olumsuz duyguları da barındırabilmektedir. Dolayısıyla bu süreç, bu gibi olumsuz duygulara karşı kişilerarası sabrı zorunlu kılmaktadır. Zira, kişilerarası sabır, insanların sağlıklı iletişim kurabilmeleri adına, iletişim becerileri, öfke kontrolü ve empati gibi psikolojik güçlerin iletişim sürecinde etkili bir şekilde kullanılmasını gerektirdiğinden zikredilmiş olan olumsuz duygulara sabretmeyi kolaylaştırıcı bir fonksiyon icra etmektedir (Doğan & Gülmez, 2014, s. 269). Ayrıca ifade edilmiş olan problemlerin büyük çoğunluğunun, üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon eğilimlerinin beslemiş olduğu kişilerarası sabır düzeyleriyle de ters orantılı olduğu düşünülmektedir. Zira Tablo 2’de görüleceği üzere öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kişilerarası sabır düzeyleri arasındaki regresyonel ilişkiye dair bulgu böyle bir yorum yapılmasını olanaklı kılmaktadır ($R = .176$, $R^2 = .031$, $F_{(1,451)} = 14.481$, $p = .000$). Şöyle ki içsel dinî motivasyon, kişinin inançlarını yalnızca Allah rızası için yerine getirmesi anlamına gelir. Bu bağlamda kişinin dini ritüellerini yerine getirmesi, kişilerarası olumsuz duygulara karşı sabretme eğilimini güçlendirebilir. Karşılı’nın yapmış olduğu çalışmanın bulguları da bu durumu desteklemektedir. Buna göre, bireylerin ibadetlere katılım düzeyleri yükseldikçe, öfke kontrollerinin de yükseldiği ve sabrın da bu durumu desteklediği tespit edilmiştir (Karşılı, 2011, s. 220).

İnsanoğlu günlük hayatın akışı içerisinde bilişsel ve duygusal dünyasında gerilimler oluşturan birçok olayla karşılaşır. Bu bağlamda, mutluluklar kadar mutsuzluklar, başarılar kadar başarısızlıklar da onun hayatının bir parçasını oluşturur (Ayten & Batan, 2015, s. 68). Ancak insanoğlu bazı zamanlar dayanma gücünü oldukça zorlayan önemli olaylarla karşı karşıya kalabildiğinden, bu durum uzun süreli sabrı gerekli kılar. Uzun süreli sabır, uzun vadeli amaçlar ve zorluklar esnasında ortaya çıkan sabır eğilimini ifade etmektedir. Yaşlılık, ağır hastalık halleri, sosyo-ekonomik güçlükler ve ailevi problemler, doğal afetler, sevilen birinin kaybı gibi insanın ekstrasabır göstermesi gereken olaylar (Doğan & Gülmez, 2014, s. 269), uzun süreli sabır eğilimlerini de aktive etmektedir.

Konuya üniversite öğrencileri açısından bakıldığında uzun süreli sabrın ilişkili olduğu konular, üniversite hayatının doğası gereği biraz daha farklılık göstermektedir. Zira bu öğrenciler, hayatlarının önemli bir kısmını üniversitede geçirmektedirler. Dolayısıyla hayata atılma sürecindeki genel olarak en son aşamayı oluşturan üniversite öğrenimini başarıyla tamamlayabilmek bu öğrencilerin en önemli hedeflerinden biridir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin bu yolculuğu başarıyla tamamlayabilmelerinde uzun süreli sabır eğilimleri oldukça önem arz etmektedir. Tablo 2’deki bulgular bu tespiti desteklemektedir. Buna göre, öğrencilerin sahip oldukları içsel dinî motivasyon düzeylerinin uzun süreli

sabır eğilimlerini pozitif yönde yordaması ($R=.192$, $R^2=.037$, $F_{(1,451)}=17.289$, $p=.000$), uzun süreli sabrın üniversite öğrencileri için ifade edilen fonksiyonu desteklediği anlamına gelmektedir. Ancak bu bulgu, bizatihi öğrencilerin sahip oldukları uzun süreli sabır düzeyleri ile tamamen ilişkili olmayabilir. Zira ifade edilmiş olan uzun süreli sabır sürecini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bununla birlikte regresyon analizinin, öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin uzun süreli sabır düzeylerine olumlu yansımış olduğuna dair bir sonuç üretmesi, dinî inançların üniversite öğrencileri için taşıdığı olduğu anlamı göstermesi açısından oldukça anlamlıdır.

Gündelik hayatın zorluklarına tahammül etmek ve bu zorlukları yönetmek anlamına gelen kısa süreli sabır, üniversite öğrencilerinin, ders çalışmak, otobüs beklemek gibi günlük faaliyetlerini yerine getirirken sahip olmaları gereken önemli bir tutumdur. Bu yönüyle kısa süreli sabrın içsel dinî motivasyon ile de yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Zira inançlarını bir araç değil de bir amaç olarak yaşayan bireyin, inançlarının tavsiye ettiği sabrı, gündelik yaşantısının bir parçası haline getirmesi beklenir. Hz. Peygamberin “Gerçek pehlivan, güreşte rakibini yenen değildir. Gerçek pehlivan, öfkelenildiği zaman öfkesini yenendir” (Buhari, “Edeb”, 76; Müslim, “Birr”, 107-108) ifadesi, kısa süreli sabrın gündelik fonksiyonunu ifade etmesi açısından bir hayli önemlidir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin kısa süreli sabır eğilimlerini yordaması beklenir. Ancak Tablo 2’de görüleceği üzere araştırma bulgusu bu durumu desteklememiştir ($R=.047$, $R^2=.002$, $F_{(1,451)}=1.010$, $p=.315$).

Tablo 1’deki değişkenler arası korelasyonel ilişki sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile kısa süreli sabır düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki olmasına rağmen, bu ilişkinin anlamlılık düzeyine ulaşmadığı görülmektedir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeylerinin, kısa süreli sabır düzeylerini açıklamadığı durumda bile ilgili değerin negatif bir yöne evrilmediği gözden kaçmamaktadır (bkz. Tablo 2). Bu iki bulgu birlikte değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin dinî inançlarını içselleştirip, tüm benliklerine mal ederek, bunu duygu, düşünce ve davranışlarına yansıtımları anlamına gelen içsel dinî motivasyonun, bir şekilde hayatın güçlüklerine karşı onlara bir direnç sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Doğan’ın yapmış olduğu çalışmada, yüksek dinî motivasyon ile örneklerin sabır düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin tespit edilmiş olmasının (Doğan, 2014, s. 294) yukarıdaki yorumu desteklediği düşünülmektedir.

Bilindiği üzere üniversite öğrencilerinin temel hedefleri dersleri başarıyla tamamlayıp mezun olmaktır. Ancak bu hedef, üniversite hayatının sadece derslerden ibaret olduğu anlamına gelmemektedir. Zira üniversite öğrencilerinin zaman zaman ders dışı sosyo-kültürel etkinliklere katılma imkanları bulunmaktadır. Bu tür etkinliklere katılımın, üniversite öğrencilerinin başarısını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Jackson,

Weiss, Lundquist & Hooper, 2001, s. 310-320). Bununla birlikte bu etkinliklere ayrılan zamanın bilinçli ve dikkatli olarak düzenlendiğinde akademik başarıyı arttırdığı gibi üniversiteye uyumu da olumlu yönde etkilediği (Ting, 1997, s. 401-409), bu durumun ise öğrencilerin mutluluk ve yaşam doyum düzeylerine olumlu yansıdığı bilinmektedir (Russell & Carroll, 1999, s. 3-30). Bu aktivitelerin olumlu etkilerinin üniversite öğrencilerinde sürekli olarak gözlemlenebileceği düşünülmektedir (Karahan vd, 2005, s. 68). İfade edilen tüm bu durumlar, tek başına bizatihi üniversite öğrencilerinin akademik başarısının tamamını açıklayacak bir güce sahip değildir.

Uzun süreli bir maraton olan ve sabredilmesi gereken birtakım problem çözme süreçlerini gerektiren üniversite hayatındaki başarıda, dinin desteklemiş olduğu sabır eğiliminin de önemli bir fonksiyonu olduğu düşünülmektedir. Zira içselleştirilmiş bir dindarlığın beslemiş olduğu dinî inanç, hayatta daha büyük bir anlam olduğuna dair bir duyguyu aktive ettiği gibi Tanrı ile güven temelinde kurulan bir ilişkiyi de desteklemektedir (Pargament, 2005, s. 303). Bu nedenle üniversite öğrencilerinin sahip oldukları dindarlık biçimlerinin, yukarıda ifade edilmiş olan sosyo-kültürel aktivitelerin fonksiyonlarını desteklediği ve bunun da öğrencilerin başarılarına olumlu yansıdığı düşünülmektedir. Regresyon sonuçlarının öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin sabır eğilimlerini yordadığına ($R=.78$, $R^2=.032$, $F_{(1,451)}=14.748$, $p=.000$) dair bir sonuç üretmesi ifade edilmiş olan durumu desteklemesi açısından oldukça önemlidir. Zira içselleştirilmiş bir dindarlığın Snyder ve arkadaşlarının ifadesiyle “hiçbir şeyin olgunlaşmadan ortaya çıkmaması için kişinin kendisine, diğerlerine ve yaşanan ana sabır göstermesi” (Snyder, Lopez & Pedrotti, 2011, s. 22) bakımından önemli bir fonksiyon icra ettiği düşünülmektedir.

Tablo 1 ve Tablo 2’deki bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabrın kısa süreli boyutu dışındaki tüm boyutları ve toplam sabır eğilimleri arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olduğu; öğrencilerin sahip oldukları içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların hem kişilerarası sabır ve uzun süreli sabır düzeylerini hem de toplam sabır eğilimlerini pozitif yönde açıkladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, “üniversite öğrencilerinin içsel dinî motivasyon düzeyleri ile sabır düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu; öğrencilerin içsel dinî motivasyon düzeylerinin onların sabır eğilimlerini yordadığı” şeklindeki araştırma hipotezlerini doğrulamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin içsel dinî motivasyon değişkeni ile yordanmaya çalışıldığı bu çalışmada, ilgili değişkenin bir model içinde, kısa süreli sabır hariç öğrencilerin sabır eğilimlerini yordadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte benzer çalışmaların farklı üniversite öğrencilerinin katılımı ile daha geniş bir örneklem grubu ile yapılmasının

araştırma sonuçlarının genellenebilirliği açısından önemli sonuçlar üretebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ayten, A., & Batan, N. (2015). Dinî Başa Çıkma, Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15 (3), 67-92.
- Baker, R. W., Neil, O. V., & Mc-Siryk, B. (1985). Expectation and Reality in Freshman Adjustment to College. *Journal of Counseling Psychology*, (32), 94-103.
- Bülbül, T., & Acar-Güvendir, M. (2014). Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yükseköğretim Yaşamına Uyum Düzeylerinin İncelenmesi, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 397-418.
- Cürcâni, S. Ş. (2003). *Kitâbü't-Ta'rîfât*. Beyrut: Muhammed Abdurrahman.
- Dahlsgaard, K., Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2015). Paylaşılan Erdemler: Kültür Ve Tarih Boyunca Değer Verilmiş İnsan Güçlerinin Bir Noktada Birleşmesi. Çev. Fatih Kandemir. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (7), 173-201.
- Doğan, M. (2014). *Dindarlık, Sabır ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkiler*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Doğan, M. (2014). Dinlerde ve İslam Kültüründe Sabır. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (5), 93-130.
- Doğan, M. (2017). Karakter Gücü Olarak Sabır ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi. *The Journal of Happiness&Well-Being*, 5 (1), 134-153.
- Doğan, M., & Gülmez, Ç. (2014). Sabır Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (42), 263-279.
- Frager, R. (2010). *Kalp, Nefs ve Ruh*. Çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Gelenek Yayıncılık.
- Hökelekli, H. (2009). *İslam Psikolojisi Yazıları*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Izutsu, Toshihiko. (2011). *Kur'an'da Dinî ve Ahlâkî Kavramlar*. Çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları.
- İbn Manzûr, C. M. b. M. (1992). *Lisânü'l-Arab*. Ali Şîrî, Beyrut, c. IV, s. 438.
- Jackson, T., Weiss, E.K., Lundquist, J.L., & Hooper, D. (2001). The Impact of Hope, Procrastination and Social Activity on Academic Performance of Midwestern College Students. *Education*, 124 (2), 310-320.
- Janki, D. (2005). *İnsanî Değerler*. Çev. Bülent Özsoy. İstanbul: Okyanus Yayıncılık.
- Karaca, F. (2001). Din Psikolojisinde Metot Sorunu ve Bir Dindarlık Ölçeğinin Türk Toplumuna Standardizasyonu. *Ekev Akademi Dergisi*, 3 (1), 187-201.

**Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin İçsel Dinî Motivasyon Düzeyleriyle
Yordanması Üzerine Ampirik Bir Çalışma: (Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Örneği)**

Karahan, T. F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E., & Dicle, A. N. (2005). Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Üniversiteye Uyum Düzeylerinin Sosyokültürel Etkinlikler Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (30), 63-71.

Karslı, N. (2011). *Öfke Kontrolü ve Dindarlık İlişkisi: Erzurum Örneği*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Kayıklık, H. (2011). *Din Psikolojisi: Bireysel Dindarlık Üzerine*. Adana: Karahan Kitabevi.

Karakaş, A. C. (2018). Sabır Tutumunun Sürekli Öfke İfade Etme Tarzlarına ve Öfke Kontrolüne Etkisi. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 93-110.

Kızılgeçit, M. (2011). *Yalnızlık, Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Mallinckrodt, B. (1988). Student Retention, Social Support and Dropout Intention Comparison of Black and White Students. *Journal of College Student Development*, (29), 60-64.

Önal, R. (2008). Kur'an'da İmânî ve Ahlâkî Bir Tavrı Olarak Sabır. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 439-466.

Özkan, S., & Yılmaz, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları: Bandırma Örneği. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5 (13), 153-171.

Pargament, K. I. (2005). Acı ve Tatlı: Dindarlığın Bedelleri ve Faydaları Üzerine Bir Değerlendirme. Çev. Ali Ulvi Mehmedoğlu. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1), 279-313.

Russell, J.A. & Carroll, J.M. (1999). On The Bipolarity of Positive and Negative Effect. *Psychological Bulletin*, (125), 3-30.

Schnitker, S. (2012). An Examination of Patience and Well-Being. *The Journal of Positive Psychology*, 7 (4), 263-280.

Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek Mutluluk*. Çev. Semra Kunt Akbaş. Ankara: HYB Yayıncılık.

Snyder, C. R., Lopez, S. J. & Pedrotti, J. T. (2011). *Positive Psychology*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage Publications.

Tarhan, N. (2018). *Duyguların Psikolojisi ve Duygusal Zekâ: Bize Özgü Duygular, Bize Özgü Bir Analiz*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Ting, S.R. (1997). Estimating Academic Success in the 1st Year of College for Specially Admitted White Students: A Model Combining Cognitive and Psychosocial Predictors. *Journal of College Student Development*, 38 (4), 401-409.

